

בעניני פורים - שיעור 702**I. הערות**

- (א) **בענין סעודת פורים** דעת היעב"ץ (צפידורו) שיכוין אף בסעודה שעושה בשחרית לקיים בה מצות סעודת פורים אך לא ישתכר בה אלא ישתה יותר מלמודו וכן כתב בלקט יושר שמנהג התרומת הדשן היה לאכול ב' סעודות אחד בשחרית ואח"כ השני אחר מנחה ובוזה יכול לאכול קודם משלוח מנות ועיין במועדים וזמנים (ז - קפ"ו) וכ"כ הט"ז (תל"ג - ז) והמ"ב (תל"ה - ט"ו)
- (ב) **בליל י"ד** ישמח וירבה קצת בסעודה וילבש בגדי שבת ג"כ מבערב וימצא בביתו נרות דולקות ושלחן ערוך ומטה מוצעת (באר היטב תל"ה - ח)
- (ג) **מצות משלוח מנות** ביום ולא בלילה (רמ"א תל"ה - ז) ויש אומרים דכיון שהמנהג להמשיך הסעודה בתוך הלילה יוכל לשלוח כל זמן שהוא מיסב בסעודה (נטעי גבריאל זף ע"ה)
- (ד) **יש מחלוקת** אם נשים מחויבות במשלוח מנות ועיין במ"ב (תל"ה - כ"ה) דיש להחמיר וגם במתנות לאביונים מחמירים
- (ה) **כן בנים ובנות הגדולים** אפילו הם סמוכים על שלחן אביהם חייבים בעצמם במשלוח מנות ובמתנות לאביונים ויש חולקין ומ"מ טוב להחמיר וה"ה בקטנים שהגיעו לחינוך (פמ"ג ח"ה תל"ה - י"ד) ויש אומרים דהחיוב רק משפחה למשפחה והנשים והבנים פטורים
- (ו) **לכתחילה יהדר** לתת המתנות לעני שאין לו כלום לסעודת פורים (ערוך השלחן תל"ד - ג)
- (ז) **אין מדקדקין במעות פורים** אלא כל הפושט יד ליטול נותנים לו (תל"ד - ג) משום דמצות מתנות לאביונים לאו משום צדקה אלא משום שמחת פורים (שו"ת חתן סופר ט"ז)
- (ח) **הזוהר והאר"י ז"ל** כתבו דיום כפורים היינו יום כמו פורים ועיין במועדים וזמנים (ז - קפ"ה) דלכאורה הם שני הפכיים ממש ותירץ דהצד השוה שבהם דכמו בפורים אדם מרגיש בשכלו שהטבע היא הכורא עולם כן ביום הכפורים הוא מרגיש הכורא עולם

II. עד דלא ידע אמר רבא חייב איניש לבסומי כפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז): וכן פסק הטור והשו"ע (תל"ה - ז) ועיין בר"ן ובעל המאור שהביאו דעת רבינו אפרים דאין כן ההלכה וראיה ממעשה רב שהביא שם הגמרא דקם רבה ושחט את רב זירא ועקר את הדין של עד דלא ידע שהוא גורם לגילוי עריות ושפיכת דמים מ"מ ישתה יותר מדרכו וישן וכ"ש ע"ש עיין בב"ח ורמ"א (ס) והפרי חדש הקשה עליהם דאם נתבטל הדין למה חשש רב זירא לסעוד ברכה בשנה הבאה וכ"כ החתם סופר (ק"ו) דשומר מצוה לא ידע דבר רע וע"י מצוה לבסומי לא יארע מכשול אלא רבה שנולד במזל מאדים ושכיחי היזיקא לא תועיל הגנת המצוה אמנם הבה"ל (תל"ה) כתב דכל זה למצוה ולא לעיכובה והיודע בעצמו שיזלזל אז במצוה מן המצות בנט"י ובברכות ובבהמ"ז וינהוג בקלות ראש מוטב שלא תשכור וכל מעשיו יהיה לש"ש ולמעשה יש לומר דאולי נדחה המימרא דעד דלא ידע כרבינו אפרים וסעייתו ואת"ל דלא נדחה כהרי"ף וסעייתו מ"מ הוא רק מצוה מן המוכחר ואין מבטלין שאר מצות היום בשבילו וחכם עיניו בראשו ויזהר שלא ישפוך דמו ודם נקיים (עיין מועדים בהלכה) ועיין בערוך השלחן שעד דלא ידע נדחה מהלכה

III. בענין קריאת המגילה

- (א) **השומע קריאת מגילה אבל מחשבתו פונה לדברים אחרים** עיין בתשובות הרשב"א (סימן תס"ז) דאפילו אם חיסר תיבה אחת לא יצא והביאו המג"א (תר"ן - סקט"ו) ומשנה ברורה (סקמ"ח) ובחיי אדם (כלל ק"ה - כ"ה) ועיין בשו"ת ארץ צבי (מ"ה) מי שאינו משים לבו אל הדברים ופונה לבו לדברים אחרים לאו שמיעה היא כיון שאינו שומע כהוגן בלי שימת הלב וזה בגדר שמעה מתנמנם לא יצא (תר"ן - ז) וכ"כ הלבושי שרד (סקט"ו) דכיון שמטה אזנו להקורא ואינו חושב מחשבות אחרות מסתמא שמע הכל וא"צ לכיון בכל תיבה בבידור ועיין בארץ צבי דאפילו שט במחשבתו בענינים אחרים כל שמביט כסדר מלה במלה כהדברים שהש"ץ אומר חשוב שומע דאל"כ איך אפשר במקרה שהוא מביט באותו מקום ובאותו מלה והנימוקי או"ח (תר"ס - י"ד) נתן עצה טובה שיקרא ממגילה כשירה ואע"ג לדברים אחרים יצא כיון שאומר בפיו יצא אמנם הגרי"ז מבריסק הקפיד שלא לקרוא שפונה מחשבתו ממגילה עם הקורא דמה שקורא בעצמו יש לחשוש שיוצא כיחיד ולא כציבור וכ"ש כשחל פורים כשבת דשלא בזמנה צריך דוקא עשרה שמבטל לגמרי מצות

מגילה שאז דוקא נקרא בציבור ותולק עליו החזון"א (צ"ס קנ"ה) דהעיקר שקורא במקום שיש בו עשרה ואין צריך לשמוע מהקורא שמוציא עשרה (תשובות והנהגות 3 - עמ"ט)

(ב) קריאת המגילה בתפילין דרש"י או דר"ת - יש שנהגו ללבוש ב' זוגות קטנות רש"י ור"ת יחד (מנהג הגאון מצאנו הובא בפ"ת תרל"ג - 18) אמנם בהוספות לשו"ע הרב כתב ללבוש תפילין דרש"י וי"א תפילין דר"ת דוקא ע"ש ועביד כמר עביד

(ג) לנגוע במגילה בלי מטפחת (ביד ערום) עיין בתוספות (שנת י"ד - ד"ה סלוקי) דלאו דוקא ספר תורה דה"ה כל כתבי הקודש אסור ליגע ביד ערום וכ"כ המאירי (מגילה ו' ד"ה מגילת אסתר) שהיא בכלל ספרי הקודש ומטמאה את הידים שיהיו טמאות לתרומה משום קנס ותקנו דבר זה מפני מעלת הספר שלא יתעסקו בו ידים וכ"כ המג"א (קמ"ז - ה) דצריך לזהר שלא ליגע המגילה שכתובה כדינה בידי ערום כמו ספר תורה והגר"א הקפיד דמגילה צריך עמוד בסופה כספר תורה שלא יגע בו (תשובות והנהגות 3 - עמ"ט) ועיין בהגהות חתם סופר (תרל"ה) דמעשה רב ברבי נתן אדלר שזוהר שלא לנגוע במגילת אסתר ועיין בשע"ת (תרל"ה - ז) איברא - עיין בשו"ת הרדב"ז (3 - תשע"ה) דאין המגילה מטמאה את הידים שנתנה לקרות ולא לכתוב (מגילה ז) ורק משום עת לעשות התירו לכתוב ועוד זה לפי מאן דמפרש דערום קאי אדם אבל למאן דמפרש דקאי לס"ת שאר כתבי הקודש מותר וכ"כ הגרי"ז"ס דבריסק דמגילה לא קשור לכתבי קודש ועיין בבה"ל (קמ"ז - ה ד"ה וטו) דטעם דהעולם אינם נזהרים משום דהמרדכי מיקל אפילו בס"ת לאחוז בידו ערום כשנטל ידיו קודם ולא הסיח דעתו ועיין בחיי אדם (פ - כ) במי שנגע באמצע סעודתו במגילה ובבה"ל (קס"ה ד"ה לחזור) ולמעשה - כתב הרמ"א דנהגו להקל וטוב להחמיר אם לא נטל ידיו וכ"כ המ"ב (סק"ד) אמנם בבה"ל כתב שיש לסמוך על המקילין וסוף דבר ראוי לזהר שעונש חמור הוא שנקבר ערום ערום ס"ד אלא ערום מאותה מצוה (מגילה ז)

(ד) הקורא דוקא לנשים פסק הגרי"ח בן איש חי (פרשת תלוי א"ה) אם הקורא יצא י"ח לא יברך כשחוזר לקרותה לנשים וגם הן לא תברכו דלא תשמעו כל התיבות אמנם עיין במגילה (י"ט) דמברכין לנשים וכ"ש ברכות שעשה נסים ושהחיינו שיש אומרים שנתקנו על יום הפורים עצמו (מאירי שנת כ"ג) אמנם הרבה פוסקים סוברים שאין לברך ברכת המגילה ליחיד לא לפניה ולא לאחריה מ"מ המנהג לברך גם ליחיד והרמ"א (תרפ"ט - 3) כתב שהנשים מברכות לשמוע מגילה כ"כ המ"ב (סק"ח) אמנם דעת הגר"א (שם) ועוד פוסקים דמברכין על מקרא מגילה ולפי שאין השמיעה מעכבת שכל שקרא ולא השמיע לאזניו יצא וא"כ לכאורה גם לנשים א"א לתקן הנוסח על השמיעה ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד והקורא לפני עשר נשים י"א שמותר לברך הרב את ריבנו דהרבה פוסקים סוברים דאפילו ביחיד יכול לאומרה (שו"ת יחזקאל דעת ה - פ"ח) דהוא ברכה על המגילה ולא על הנס וגם יש פרסומי ניסא לפני עשר נשים (נטעי גבריאל דף פ"ט) ועיין בשו"ת יחזקאל דעת (ה"ל) בשם הרמב"ם דתשועה שכל העונה אמן אחר ברכה שמסופק חיובה עתיד ליתן את הדין ולכן המקדש בבית הכנסת כליל שבת או מברך על תפילין של ראש לא יענה אמן אמנם הבה"ל (ס"ס רט"ו) כתב שספק אמן להקל

(ה) חינוך לקטנים במצות פורים עיין בשיעור 461 (IX)

IV. מצות משלוח מנות

- (א) אם צריך משלוח מנות דוקא על ידי שליח עיין בשיעור 648 (XI)
- (ב) אם יוצאין במשלוח מנות ששולחים דרך חנות עיין בשיעור 264 (II)
- (ג) משלוח מנות בליל פורים עיין בשיעור 461 (II)
- (ד) למשלוח מנות ע"י קטנים עיין בשיעור 264 (VII)

V. דרך השקפה

- (א) כל ספרי הנביאים עתידין ליבטל חוץ ממגילת אסתר עיין בשיעור 555 (VI-ב)
- (ב) עשרת הדברות לשמחת פורים עיין בשיעור 461 (XI)
- (ג) שם פורים נקבע ע"ש הפור וצריך להבין הטעם עיין בשיעור 380 (VI-א)
- (ד) יום פורים שקול כיום מתן תורה עיין בשיעור 376 (VI-ב)

צפ"ס לילוי נשאות אבי אורי ר' אליעזר ליפא ב"ר יעקב ארזכי ע"ה אלא אורת' באשה רחל ב"ר גרשון חנוך הסניף הכפן ע"ה